

# Przewodnik zarządzania i minimalizacji ryzyka związanego z działalnością Grupy

Grudzień 2015 r.





# Veolia przejmuje stery

W każdym państwie, gdzie Veolia prowadzi działalność, przepisy prawa określają, w różnym stopniu, odpowiedzialność karną mającą na celu zapewnienie przestrzegania ustaw i rozporządzeń, które w danych krajach są uznawane za szczególnie ważne dla optymalnego funkcjonowania ich sektorów gospodarczych i gospodarek ogółem.

Veolia przeznaczyła znaczne środki na zapewnienie zgodności z wszelkimi przepisami i regulacjami w krajach prowadzenia działalności. Środki te obejmują zalecenia wydawane w ramach „Przewodnika Etycznego”, sporządzenie różnych „Podręczników z zakresu Compliance”, a także konkretnych szkoleń, jak np. dotyczących przepisów o ochronie konkurencji i prawie antymonopolowym. W porównaniu do innych kwestii prawnych, z którymi Grupa musi się zmierzyć, odpowiedzialność karna stanowi wyjątkowo poważne ryzyko. Może mieć ona zastosowanie w odniesieniu zarówno do osób, jak i podmiotów korporacyjnych. Ponadto, kary przewidziane w prawie karnym mogą mieć wpływ na majątek lub prawa własności osób indywidualnych i korporacji, a także obejmować pozbawienie wolności osób lub zakaz prowadzenia działalności dla korporacji.

Dlatego też konieczny jest program komunikacji i szkoleń, by pracownicy Grupy Veolia byli lepiej przygotowani do identyfikacji tych obszarów prawa gospodarczego, gdzie istnieje ryzyko nałożenia sankcji karnych. Program taki pomoże w ochronie samych pracowników, jak i zatrudniających ich spółek należących do Grupy Veolia, przed takim ryzykiem.

To jest właśnie cel niniejszego „Przewodnika zarządzania i minimalizacji ryzyka związanego z działalnością Grupy”. Przewodnik ten ma stanowić ważne narzędzie mające na celu zapewnienie odpowiedniej pozycji Veolii do pełnego wykorzystania swojej reputacji, a także innych zasłużonych korzyści wynikających z jej kreatywności, możliwości technicznych, pozycji na rynku, jak i zdolności adaptacyjnych w celu zaspokajania zmieniających się potrzeb klientów.

**Antoine Frérot**, Prezes Veolia Environnement



## Wprowadzenie

*W krajach prowadzenia działalności Grupa Veolia ma obowiązek przestrzegania niezliczonych zasad obowiązujących w różnych sektorach prawa gospodarczego.*

Brak przestrzegania niektórych z tych zasad – niezależnie od tego, czy dotyczą one obowiązku postępowania w określony sposób, czy zakazów danego postępowania – może prowadzić do sankcji karnych.

Pomimo faktu, że w niektórych krajach prowadzenia działalności przez Grupę istnieje większe prawdopodobieństwo nałożenia sankcji karnych za brak poszanowania przepisów prawa niż w innych, wszystkie te kraje de facto nakładają sankcje karne w sposób spójny z ich tradycją prawną oraz systemem prawnym i sądowym.

Tak więc wymogi prawne, które mogą narażać Grupę na odpowiedzialność karną, należy postrzegać jako stanowiące zarówno obowiązek prawny mający zastosowanie do naszej działalności, jak i ryzyko, które nie może być przez nikogo lekceważone.

### **Zobowiązania społeczne dotyczące zachowania:**

Obecnie pojawia się ważny nowy trend. Giełdy, inwestorzy i klienci nie oceniają już spółek wyłącznie na podstawie ich wyników ekonomicznych i finansowych; uwzględniają również sposób osiągnięcia tych wyników. Ponieważ standardy prawne nakładające sankcje karne są postrzegane w aspekcie etyki biznesu, przestrzeganie ich nie jest jedynie kwestią obowiązku prawnego, lecz jest też sprawą, która może mieć poważny wpływ – dobry lub zły – na wyniki i wartość firmy.

Tak więc przestrzeganie prawa stanowi priorytet dla naszych działań. Waga tego zagadnienia jest równoważna takim kwestiom jak optymalizacja technologii i wyniki rynkowe.

**Poważne ryzyko:** Sprawy karne są zupełnie inne od spraw dotyczących kwestii wyłącznie cywilnych lub handlowych. Sprawy cywilne i handlowe wskazują wyłącznie na prywatny charakter sporu między osobami lub korporacjami. Sprawy takie zazwyczaj rozwiązuje się w drodze przyznania odszkodowania. W przeciwieństwie do nich, sprawy karne dotyczą działań uznawanych za szkodliwe dla społeczeństwa jako całości. Zajmuje się nimi prokurator, który reprezentuje interesy społeczeństwa i występuje z inicjatywą własnej lub w reakcji na złożenie zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa. Wyrok skazujący może tu prowadzić do pozbawienia wolności osób, całkowitego lub częściowego zakazu prowadzenia określonej działalności lub zajmowania określonych pozycji (w odniesieniu do osób), zakazu uczestnictwa w przetargach na zamówienia publiczne, utraty pewnych praw obywatelskich i politycznych, czy wreszcie płatności kar i grzywny (których kwoty mogą być znaczące). Ofiarom może również zostać przyznane odszkodowanie.

Generalnie, prawo karne danego kraju ma zastosowanie w przypadku dopuszczenia się czynu zabronionego lub gdy czyn taki ma skutki na terytorium danego państwa. Jednakże, przepisy obowiązujące w danym kraju mogą mieć również zastosowanie w przypadku, gdy czyn zabroniony miał miejsce poza terytorium danego kraju, lub jego skutki miały miejsce poza danym terytorium. Przepisy antykorupcyjne stanowią przykład tego rodzaju prawa. Dość powszechnie wiadomo, że Stany Zjednoczone obrały takie podejście, ale nie jest to jedyne takie państwo. De facto wiele innych krajów, w tym Wielka Brytania, Niemcy, Francja oraz Chiny przyjęły takie samo podejście.

Dlatego też różne podmioty korporacyjne stanowiące markę międzynarodową, jak i osoby w ich zarządzie, są narażone na znaczne ryzyko



i mogą podlegać dochodzeniu i postępowaniu prokuratorskiemu zarówno we Francji, jak i poza jej granicami, ze względu na takie same fakty. Na przykład, w sprawach dotyczących konkurencji i prawa antymonopolowego, przepisów o papierach wartościowych, czy przepisów antykorupcyjnych, naruszenia popełnione w jednym kraju mogą mieć wpływ w innym kraju na funkcjonowanie rynków, prawa akcjonariuszy, albo na władze rządowe.

W wyniku tego, naruszenie takie może zostać objęte postępowaniem karnym w takim drugim kraju. Różne oskarżenia w stosunku do podmiotów gospodarczych, jakie mogą być wysuwane wobec spółki i jej pracowników, stanowią bardzo specyficzny rodzaj ryzyka w porównaniu do innych rodzajów ryzyka prawnego, z którymi mierzy się spółka.

To właśnie wyjątkowy charakter konsekwencji przestępstw gospodarczych leżał u podstaw decyzji o dystrybucji niniejszego Przewodnika oraz o szkoleniach, jakie mu towarzyszą. W skrócie, wyjątkowy charakter tego obszaru prawa można wytłumaczyć następująco:

- fakt, że stanowi on integralną część etycznego zachowania korporacji;

- powaga ewentualnych konsekwencji wyroku skazującego, zarówno z punktu widzenia finansów (kary pieniężne), jak i operacji (np. zakaz dokonywania określonych czynności albo zajmowania określonych funkcji przez dane osoby, albo zakaz uczestnictwa spółki w określonych projektach, albo zakaz przyznawania zamówień publicznych);
- możliwość zaszkodzenia wizerunkowi firmy i reputacji jej zarządu (co może mieć charakter i wymiar o wiele poważniejszy niż w przypadku zwykłych kar administracyjnych lub cywilnych);
- fakt, że ryzyko ponosi zarówno podmiot gospodarczy, jak i osoby działające w jego imieniu lub zgodnie z otrzymanymi instrukcjami (kierownictwo, a w niektórych przypadkach również inne osoby z personelu), z możliwością nałożenia kary pozbawienia wolności na te osoby;
- fakt, że czyn popełniony w jednym kraju może skutkować dochodzeniem i postępowaniem karnym w innym kraju.

W celu minimalizacji ryzyka odpowiedzialności karnej, jaka mogłaby zostać nałożona na Grupę Veolia, w aspekcie prawdopodobieństwa wystąpienia oraz powagi jej skutków, należy wdrożyć następujące działania:

## Uświadamianie na temat obszarów prawa, gdzie czyny karalne występują najczęściej

Ryzyko postępowania karnego rośnie dla firm i pracowników działających w wielu krajach. Czyny karalne są surowo karane w niektórych państwach, jak Francja i Stany Zjednoczone; natomiast ryzyko postępowania karnego może wydawać się niższe w innych krajach ze względu na niespójne lub sporadyczne egzekwowanie prawa, lub wręcz ze względu na fakt, że zachowania zabronione wydawać się mogą zupełnie normalnym sposobem prowadzenia działalności w danych stronach. Niezależnie od tego jednak, bardzo ważne jest pamiętanie o ryzyku postępowania karnego w każdej sytuacji. Powodem tego jest fakt, że niektóre przepisy mogą mieć zastosowanie niezależnie od granic geograficznych kraju, który je wprowadził. Kolejnym powodem do zachowania ostrożności jest sam status firmy zagranicznej, co może być czynnikiem większego narażenia na odpowiedzialność na niektórych obszarach, nawet jeżeli stanowi to jedynie „niepisaną” regułę.

Niniejszy Przewodnik został więc opracowany w celu zwrócenia Państwa uwagi na rozmaite ryzyka i podkreślenia najważniejszych przykładów. Oczywiście, kwestie omawiane w niniejszym Przewodnikach nie wyczerpują tematu. Tak więc, jeżeli dane zachowanie lub sytuacja wydają się Państwu niezgodne z zobowiązaniami prawnymi lub etycznymi, proszę zgłosić tę sprawę do przełożonego, albo do Działu Prawnego, HR, Finansów lub innego odnośnego działu. Komitet Etyczny Veolii również oferuje wsparcie wszystkim pracownikom na zasadzie zachowania poufności.

Sprawy karne są zazwyczaj wszczynane wobec spółek lub ich pracowników w następujących obszarach:

- Korupcja – zarówno osób prywatnych jak i publicznych;
- Wykorzystywanie pośredników, konsultantów itp.;
- Działalność Grupy (BHP pracowników, przestrzeganie przepisów o ochronie środowiska itp.);
- Naruszenia związane z dokumentacją księgową lub korporacyjną, w tym naruszenia dotyczące wymogów rejestracyjnych;
- Niewłaściwe wykorzystanie lub sprzeniewierzenie majątku firmy, konflikty interesów;
- Sprzeniewierzenie środków finansowych, kradzież, oszustwa;
- Utrudnianie działań wymiaru sprawiedliwości.

## Ocena określonych obszarów ryzyka

### 1. Korupcja

#### a. Korupcja urzędników państwowych

Pojęcie korupcji urzędnika państwowego obejmuje obietnicę lub udzielanie dowolnych korzyści pracownikowi organu państwowego, aby osoba taka podjęła działania lub powstrzymała się od działań w sposób przyczyniający się do przychylnego potraktowania spółki. Na podobnej zasadzie, zabrania się pracownikom organów państwowych występowania lub akceptowania wszelkich korzyści w zamian za podejmowanie lub powstrzymanie się od działań, które byłoby niezgodne z obowiązkami osoby na takim stanowisku. Udzielanie zgody na tego rodzaju żądania jest również zabronione. Ponadto, osoba posiadająca wiedzę o faktycznych, bieżących, lub możliwych naruszeniach, lecz nie podejmująca działań w celu ich weryfikacji lub zapobieżenia im, może również zostać objęta postępowaniem karnym.



Sam fakt wiedzy o faktycznym lub możliwym naruszeniu oraz brak działania w celu jego weryfikacji lub zapobieżenia mu również jest zaskarżalny.

W każdym państwie obowiązuje zakaz korupcji urzędników państwowych i pracowników organów państwowych.

Ponadto, w wyniku wprowadzenia ustawy o przeciwdziałaniu korupcji podczas prowadzenia działalności za granicami USA (United States Foreign Corrupt Practices Act, FCPA, Brytyjska ustawa Bribery Act) oraz przyjęcia do prawa lokalnego przez 38 państw OECD (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju) – w tym Francję – Konwencji OECD o zwalczaniu przekupstwa zagranicznych urzędników państwowych

(międzynarodowego traktatu zawartego przez państwa, gdzie Grupa prowadzi dużą część swojej działalności), wszelkie czyny korupcyjne w odniesieniu do urzędników państwowych za granicą są surowo zabronione. Tak więc, wszelkie czyny związane z korupcją urzędników państwowych popełnione za granicą przez pracowników francuskiej firmy, lub pracowników spółki zależnej francuskiej firmy, albo przez zagranicznych agentów sprzedaży pracujących w imieniu takiej firmy lub jednej z jej spółek zależnych, mogą powodować odpowiedzialność karną firmy, nie tylko w kraju, gdzie miało miejsce złamanie prawa, ale również we Francji. Na podobnej zasadzie, francuska spółka posiadająca akcje notowane na giełdzie w USA może być pociągnięta do odpowiedzialności

karnej przez władze amerykańskie za czyny korupcji za granicą, również w kraju nie będącym członkiem OECD. Ponadto, spółka może podlegać odpowiedzialności karnej w USA jeżeli faktyczny powód danej wypłaty został niewłaściwie przedstawiony w księgach jednej z jej zagranicznych spółek zależnych, niezależnie od kwoty transakcji.

W niektórych krajach zaproszenia i podarunki dla urzędników państwowych są zabronione niezależnie od ich wartości. W innych krajach jednakże, wartość podarunków i zaproszeń nie może przekroczyć kwoty uznawanej zwyczajowo za leżącą w granicach przyjętych zasad uprzejmości. Pytania dotyczące dozwolonej rozrywki i podarunków należy kierować do Działu Prawnego Państwa Pionu. Niedawne włączenie do przepisów krajowych kilku różnych międzynarodowych traktatów antykorupcyjnych zwiększyło zdolność organów krajowych do skutecznego karania aktów korupcji popełnianych poza ich granicami.

Pojęcie urzędnika państwowego należy rozumieć możliwie szeroko. Należy je odnosić do każdego beneficjenta mandatu wyborczego, pracownika organu państwowego, osoby otrzymującej wynagrodzenie z środków publicznych, ich członków rodzin i bliskich przyjaciół, a także wszelkich podmiotów, w których posiadają prawa decyzyjne dotyczące wykorzystania środków publicznych. W niektórych krajach przedstawiciele związków zawodowych są również objęci przepisami antykorupcyjnymi.

Ostrzeżenia obejmują:

- Działania promocyjne i transakcje przeprowadzane w krajach wymagających zachowania szczególnej ostrożności;
- Nadmierne lub niezwykle wysokie wynagrodzenie przy braku rozsądnych wyjaśnień, które są jasne i konkretne;

- Płatności na rzecz podmiotów trzecich lub dokonywane poza granicami kraju świadczenia usług;
- Wykorzystanie spółek fasadowych lub płatności gotówkowych.

Ważne, aby być świadomym i przestrzegać przepisów krajowych dotyczących powyższych kwestii. Szczególną uwagę należy zwrócić na przepisy dotyczące wpłat na konta partii politycznych. W tej kwestii należy odwołać się do Polityki Grupy dotyczącej „Zakazów dotyczących płatności oraz płatności pomocowych w trakcie kampanii wyborczych” oraz odnośnych przepisów lokalnych.

Wszelkie działania związane w dowolny sposób z korupcją urzędników państwowych są absolutnie i kategorycznie zabronione we wszystkich krajach, gdzie Veolia prowadzi działalność.

#### b. Korupcja osób prywatnych

Korupcja osób prywatnych obejmuje obietnice lub przyznawanie dowolnego rodzaju korzyści osobie niebędącej urzędnikiem państwowym, aby działała ona w sposób niezgodny z obowiązkami osoby na takim stanowisku. Na podobnej zasadzie, zabrania się osobom niebędącym urzędnikami państwowymi występowania lub akceptowania wszelkich korzyści w zamian za podejmowanie lub powstrzymanie się od działań, które bytoby niezgodne z obowiązkami osoby na takim stanowisku. Wyrażanie zgody na takie próby jest zabronione.

Wszelkie czyny dotyczące korupcji osób prywatnych są zabronione. W szczególności, wszelkie zakupy muszą być zgodne z Kartą Zakupów Grupy. Na tej samej zasadzie, wszelkie obietnice lub udzielanie nienależnych korzyści w celu wywarcia wpływu na decyzje o zakupie podejmowane przez spółkę prywatną są surowo zabronione.

## 2. Ryzyka związane z wykorzystaniem pośredników

Veolia Environnement oraz jej Piony nie będą korzystać z podmiotów trzecich („pośredników”) w celu dokonywania czynności, które mają prawo realizować samodzielnie. W przypadkach, gdzie można korzystać z pośrednika i zapadnie taka decyzja, a Pion Grupy uzyska zezwolenie na korzystanie z pośrednika i podejmie taką decyzję, taki Pion będzie przestrzegać Polityki Grupy<sup>1</sup> w celu uzyskania zapewnienia dotyczącego spójności działań pośredników i ich agentów. Takie postępowanie zapewni uprzednie zatwierdzenie wyboru takich dostawców usług, a także zapewni nadzór nad ich pracami i wynagrodzeniem. Umożliwi to też weryfikację, zgodnie z obowiązującymi zasadami w kontekście umowy ramowej, czy zakontraktowane usługi są realizowane w sposób efektywny.

<sup>1</sup> Polityki odnoszącej się do działalności pośredników oraz świadczenia usług komercyjnych

Znaki ostrzegawcze to:

- Rekrutacja osób nie poddanych wstępnemu procesowi przesiewowemu;
- Żądania ze strony władz lokalnych dotyczące rekrutacji konkretnych pośredników;
- Rekrutacja osób, których regularna działalność nie polega na reprezentowaniu podmiotów trzecich;
- Rekrutacja osób nieposiadających umiejętności lub zasobów koniecznych do przeprowadzenia zleconych im zadań;
- Zgoda na „premię za sukces” (tj. wynagrodzenie powiązane z wynikami), która byłaby bardzo wysoka lub nieograniczonej wysokości;
- Rekrutację osób nie podzielających wartości oraz nie przestrzegających polityki Grupy;
- Żądania dotyczące płatności w innym kraju lub poprzez podmiot trzeci;
- Żądania ze strony agenta, by mieć wyłączny kontakt z danymi urzędnikami państwowymi.



### 3. Ryzyka związane z działalnością

Codzienna działalność Grupy musi narażać jej rozmaite spółki i ich pracowników na ryzyko postępowania karnego. De facto, wiele przepisów i rozporządzeń dotyczących higieny pracy, zagrożeń w miejscu pracy, prawa pracy oraz ochrony środowiska niesie z sobą możliwość sankcji karnych.

- W odniesieniu do wykroczeń związanych z obrażeniami ciała, pracodawca lub jego menadżerowie mogą zostać pociągnięci do odpowiedzialności karnej w przypadku niezamierzonych obrażeń osoby, w oparciu o zasadę poszanowania jednostki lub brak przestrzegania przepisów bezpieczeństwa i zachowania należytej ostrożności. De facto, kara może ulec zwiększeniu jeżeli wypadek miał miejsce w wyniku celowego naruszenia przepisów bezpieczeństwa lub o zachowaniu należytej ostrożności.

- Praca na czarno ("prêt illicite de main d'œuvre") to przestępstwo według francuskiego Kodeksu Pracy, który kryminalizuje prowadzenie zorientowanych na zysk działań, których wyłącznym celem jest dostarczenie pracowników (z wyjątkiem określonych zdefiniowanych wyłączeń). Stąd też należy zachować ostrożność w przypadku korzystania z podwykonawców i outsourcingu pracowników dla realizacji kontraktu. W takich przypadkach stosowne jest ujęcie w kontrakcie określonych szczegółowych zobowiązań dających Grupie gwarancje przestrzegania przez takie podmioty obowiązujących przepisów prawa.

- Główną działalność Grupy stanowi świadczenie usług w sektorze środowiskowym. Brak przestrzegania przepisów o ochronie środowiska nie tylko naraża odnośne podmioty Grupy i ich pracowników na sankcje karne, lecz również negatywnie wpływa na wartość usług ofero-

wanych przez Grupę, nasz wizerunek marki, a także nasz potencjał rozwojowy.

- Koniecznie należy zapewnić odpowiednią konserwację wszelkich pojazdów, sprzętu i maszyn wykorzystywanych przez Grupę, a także prowadzenie dokładnej związanej z tym dokumentacji. Można oczekiwać szczegółowej inspekcji ze strony organów państwowych w razie wypadku z udziałem naszych pojazdów lub sprzętu, powodującego śmierć, obrażenia ciała, lub znaczne szkody dla środowiska. Wada konserwacyjna lub nieprawidłowości w dokumentacji mogą prowadzić do postępowania karnego wobec spółki i/lub odpowiedzialnych osób.

Dlatego konieczne jest zachowanie najwyższej ostrożności związanej z przestrzeganiem wszelkich przepisów prawa dotyczących działalności gospodarczej.



### 4. Przepisy o ochronie konkurencji / antytrustowe

Francja, Unia Europejska, Stany Zjednoczone, a także większość krajów, gdzie Grupa Veolia prowadzi działalność, przyjęły surowe zasady zapewniające właściwe funkcjonowanie konkurencyjnych sił na rynku. Pomimo faktu, że reguły te w charakterystyczny sposób odzwierciedlają różne systemy prawne, w ramach których je wprowadzono, łączy je wspólny cel, a mianowicie zapewnienie zdrowych, funkcjonalnych relacji między klientami a dostawcami usług, jak i silna konkurencja między spółkami działającymi w tym samym sektorze gospodarki. Najpoważniejsze naruszenia przepisów o ochronie konkurencji, które najprawdopodobniej stanowią przestępstwo obejmują: odpowiedzi na zapytania ofertowe, dla których zawarto zakulisowe umowy z innymi oferentami dotyczące proponowanych warunków, tajne umowy handlowe (kartelowe) między podmiotami konkurencyjnymi, a także praktyki stosowania drapieżnych cen. Veolia udostępniła pracownikom pisemne materiały oraz programy szkoleniowe dotyczące przepisów o ochronie konkurencji, w tym podręcznik „Podręcznik prze-

strzegania przepisów o ochronie konkurencji” opracowany w 2009 r. Oczywiście, w przypadku wątpliwości lub pytań dotyczących legalnego charakteru dowolnych praktyk należy konsultować się z Działem Prawnym.

### 5. Dokumentacja oraz księgowość korporacyjna

Księgowość stanowi narzędzie zarządzania i rewidowania spółek. Jest to kluczowy element dla menadżerów, akcjonariuszy i partnerów Grupy, a także innych określonych podmiotów trzecich, w tym pożyczkodawców i innych kredytodawców. Brak poszanowania zasad księgowości korporacyjnej szkodzi wiarygodności spółki i może powodować sankcje karne.

Pomimo głównego skupienia się na zwalczaniu korupcji, amerykańska ustawa FCPA, o której była mowa wcześniej, zawiera również przepisy dotyczące księgowości oraz kontroli wewnętrznej / audytu. W praktyce to właśnie brak poszanowania zasad księgowości prowadzi do największej liczby spraw karnych w odniesieniu do FCPA. Podsumowując, przepisy FCPA dotyczące księgowości wymagają:

- Dokumentów księgowych odzwierciedlających działalność firmy w sposób zgodny z prawdą i rzetelny, o wystarczającym poziomie szczegółowości;
- Systemu kontroli wewnętrznej / audytu (w tym zagranicznych spółek zależnych), dającego rozsądne zapewnienia, że rachunki danego podmiotu sporządzono w sposób zgodny z prawdą i rzetelny, że odzwierciedlone tam transakcje były autoryzowane w ramach normalnej działalności, a także wdrożono działania mające na celu uniknięcie nieautoryzowanych transakcji oraz zapobiegające braku księgowania transakcji w księgach lub ich nieprawidłowemu księgowaniu.

Dokumenty firmy oraz dokumenty przedkładane podmiotom trzecim muszą zdawać rzetelną i dokładną relację z faktów w nich opisanych. Wymóg ten dotyczy w szczególności danych i informacji na temat kosztów i cen oferowanych klientom, a także władzom administracyjnym.

Szczególną ostrożność zaleca się w odniesieniu do wielu formalnych instrumentów na piśmie generowanych przez firmę, w tym protokołów z zebrań Zarządu, list obecności na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy, a także faktur – by wymienić tylko kilka.

Należy w związku z powyższym pamiętać, że którekolwiek z poniższych zdarzeń może powodować postępowanie cywilne i/lub karne w USA: brak wdrożenia wewnętrznych mechanizmów kontrolnych, stosowanie takich mechanizmów w niewystarczającym stopniu, celowe niewłaściwe odnotowywanie jednej lub więcej transakcji przez dowolną osobę (np. w systemie/programie komputerowym do zwrotu wydatków), a także brak poprawy lub dochodzenia w sprawie podejrzanych transakcji.

We Francji Kodeks Karny stanowi, że generowanie lub wykorzystywanie fałszywych lub podrobionych dokumentów jest przestępstwem.

#### 6. Niewłaściwe wykorzystanie lub przywłaszczenie majątku firmy

We Francji, przestępstwo niewłaściwego wykorzystania lub przywłaszczenia majątku firmy ("abus de biens sociaux") przez menadżerów spółki obejmuje ich „wykorzystanie, w złej wierze, aktywów lub kredytu spółki w sposób wiadomy dla nich jako szkodliwy dla interesów spółki, dla celów osobistych lub na korzyść innej spółki lub firmy, w której mają swoje bezpośrednie lub pośrednie udziały.”

Sprawy toczone w sądach francuskich obejmowały szeroki zakres menadżerów, którzy mogą zostać pociągnięci do odpowiedzialności karnej za niewłaściwe wykorzystanie lub przywłaszczenie majątku firmy; interpretacja ta dotyczy zarówno obecnych menadżerów tytularnych, jak i faktycznych zarządzających spółką.

Przepisy w innych krajach obejmują podobne lub nieznacznie inne definicje tego przestępstwa; przepisy takie mogą stanowić podstawę prawną dla jednoczesnego postępowania karnego dotyczącego tego samego zestawu faktów.

#### 7. Sprzeniewierzenie środków finansowych, kradzież, oszustwa

Sprzeniewierzenie środków finansowych, oszustwo i kradzież to trzy przestępstwa, które mogą być dokonywane wobec Grupy przez pracowników lub osoby spoza firmy pragnące uzyskać nienależne im korzyści. Tych samych przestępstw może również dopuścić się sama Grupa, działając poprzez swoich pracowników np. w stosunku do swoich klientów, dostawców, podwykonawców lub partnerów.

W takich przypadkach to, co może wydawać się jedynie naruszeniem warunków umowy może de facto urosnąć do znamion przestępstwa, a ryzyko to szczególnie rośnie w przypadku, gdy klient jest organem państwowym, albo gdy organ państwowy z dowolnego powodu jest zaangażowany w daną transakcję.

#### 8. Utrudnianie działań wymiaru sprawiedliwości

Przestępstwo polegające na utrudnianiu działań wymiaru sprawiedliwości charakteryzuje się zachowaniem, którego rezultatem jest, zamierzone lub nie, uniemożliwienie normalnego funkcjonowania organu reprezentującego interesy



pracowników, lub uniemożliwienie realizacji zadań przedstawicielowi pracowników.

Teksty prawne kryminalizujące takie działania są liczne i mają zupełnie odmienny charakter. W szczególności, różne obowiązujące przepisy zwiększają liczbę organów i osób, które mogą stać się ofiarami tego przestępstwa (jak np. rady pracownicze i inne powiązane organy, w tym znane we Francji jako: "comités d'établissement" i "comités centraux d'entreprise").

Przestępstwo to nie istnieje w krajach Bliskiego Wschodu, gdzie – z zasady, brak przedstawicieli związkowych.

#### 9. Inne ważne obszary narażenia na ryzyko odpowiedzialności karnej

W ramach prowadzenia działalności istnieje ryzyko popełnienia wielu naruszeń prawa karnego w ramach ogólnie obowiązującego prawa. Działania takie obejmują np. naruszenie zaufania, tworzenie lub wykorzystywanie fałszywych lub sfałszowanych dokumentów, oszustwa komputerowe, a także rozmaite naruszenia przypominające korupcję.

Oto kilka przykładów:

##### • Handel wpływami

Handel wpływami obejmuje uzyskanie korzyści na czyjąś rzecz, aby osoba ta mogła wywrzeć swój wpływ i uzyskać przychylnie potraktowanie spółki przez podmiot trzeci (aktywny handel wpływami), albo aby osoba ta mogła zechcieć wywrzeć własny wpływ na korzyść podmiotu trzeciego (bierny handel wpływami). W niektórych krajach handel wpływami traktuje się jako formę korupcji, a tym samym podlega on sankcjom karnym. W innych krajach i regionach, np. na Bliskim Wschodzie, handel wpływami nie istnieje per se jako odrębne przestępstwo.

##### • Protekcja

Przestępstwo protekcji może dotyczyć danego zestawu faktów w uzupełnieniu do innych obowiązujących przepisów. Protekcja oznacza udzielenie nieuczciwej korzyści z pogwałceniem zasady otwartego dostępu do zleczanych prac publicznych lub koncesji na prace publiczne, a także z pogwałceniem zasady równości kandydatów. Spółka otrzymująca taką korzyść może odpowiadać zarówno za protekcję, jak i przestępstwo otrzymywania i ukrywania skradzionego majątku.

Należy zachować ostrożność w relacjach z podmiotami państwowymi, aby zapewnić, że Grupa nie korzysta z żadnych nienależnych korzyści.

#### ● Utrudnianie działań wymiaru sprawiedliwości

Różne formy utrudniania działań wymiaru sprawiedliwości kryminalizowane przez prawo są często popełniane łącznie z innymi przestępstwami, jak naruszenie przepisów o ochronie konkurencji. Ryzyko pociągnięcia do odpowiedzialności za utrudnianie działań wymiaru sprawiedliwości może zaistnieć np. w przypadku, gdy w kontekście dochodzenia pracownik stara się ukryć potencjalnie kwestionowane praktyki poprzez niszczenie lub fabrykowanie dowodów, próby wywarcia wpływu na zeznania, albo odmowę dostępu śledczych do określonych archiwów lub świadków.

### ● Potrzeba skupienia się na przestrzeganiu przepisów w świetle dużego ryzyka odpowiedzialności karnej

Minimalizacja narażenia na postępowanie karne musi obejmować, przede wszystkim, szczególne skupienie się na zapewnieniu zgodności z przepisami na różnych obszarach dużego ryzyka przedstawionych wyżej.

Jedynie poprzez zapewnienie poszanowania tych przepisów prawa gospodarczego objętych sankcjami karnymi Grupa może chronić samą siebie i swoich pracowników przed ryzykiem pociągnięcia do odpowiedzialności.

Takie przestrzeganie prawa powinno, częściowo, przybrać formę programów szkoleniowych dla personelu, w tym oczywiście programy szkoleniowe dla kierownictwa.

W przypadkach wątpliwości odnośnie do relewancji lub znaczenia przepisu prawnego noszącego konsekwencje karne obowiązkowo należy skonsultować się z Działem Prawnym.

### Przypisanie ryzyka odpowiedzialności karnej do właściwego szczebla hierarchii zarządzania stanowi kolejny sposób minimalizacji takiego ryzyka

Częstokroć, w sprawach dotyczących przestępstw gospodarczych, zachowanie będące przedmiotem oskarżenia wynika z niewystarczającej ostrożności lub braku uwagi w wdrażaniu narzędzi zapobiegającym ryzyku.

Przyjęcie odpowiednich delegacji uprawnień powinno pozwolić osobom wyznaczonym jako osoby odpowiedzialne (tj. beneficjentów takich delegacji) w realizacji nadzoru i zarządzania ryzykiem w sposób bardziej skuteczny niż menadżerowie wyższego szczebla, którzy z zasady nie angażują się w szczegóły każdej transakcji.

### Należyta kontrola komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej

Niezbędne jest zachowanie należytej kontroli komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej.

Częstym błędem jest zakładanie, że komunikacji ustnej nie da się przesledzić wstecz do jej autora, albo że zapiski wydające się zupełnie nieformalne i osobiste (jak odręczne notatki na marginesie dokumentu, karteczki Post-It®, dzienniki i maile)

nie mogą powodować konsekwencji prawnych. Orzecznictwo pełne jest przykładów zapisków w aktach firmowych, które na pierwszy rzut oka mogą się wydawać zupełnie niewinne, lecz które de facto były wykorzystane jako dowód niewłaściwych zachowań.

Taką samą ostrożność należy zachować w odniesieniu do komunikacji zewnętrznej, aby strzec się przed błędnymi podejrzeniami, jakoby Veolia lub członkowie jej personelu byli zaangażowani w przestępstwo lub wykroczenia.

#### Podsumowując:

- Należy mieć świadomość i być uczulonym na ryzyko narażenia Grupy, z tytułu jej działalności na całym świecie, na odpowiedzialność za przestępstwa gospodarcze;
- W przypadku wątpliwości należy zawsze zwracać się o pomoc kierownictwa oraz wewnętrznego Działu Prawnego, HR i Finansów – nigdy nie wolno samemu podejmować ostatecznej decyzji w przypadku napotkania sytuacji, której legalność można kwestionować;
- Nigdy nie wolno podejmować ryzyka narażenia własnej reputacji lub reputacji Grupy Veolia z tytułu sprawy, którą postrzega się jako korzystną dla Grupy.

